

Харченко О. О. Значення технологічної компетентності викладача для ефективного застосування інноваційних технологій навчання / О. О. Харченко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 8 (195). – С. 76 – 79.

УДК 371.13.001.76

О.О. Харченко

ЗНАЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Сучасний етап розвитку системи освіти України характеризується її інтеграцією у світовий освітній простір. Це супроводжується створенням нової освітньої парадигми, спрямованої на формування освіченої, творчої особистості, забезпечення умов для розкриття здібностей, використання досвіду, задоволення освітніх потреб особистості. Розуміння освіти як оволодіння студентами певними знаннями, вміннями і навичками та підготовка їх до життя переосмислюється і замінюється поглядом на освіту як сферу становлення людини, знаходження кожним особистого сенсу життя. Тобто пріоритетним напрямком державної політики в сучасній освіті є її особистісна орієнтація. У цьому важлива роль відводиться викладачу, який формує майбутній потенціал гуманного суспільства і спроможний до інноваційної професійної діяльності.

Сьогодні важливими критеріями ефективності сучасних освітніх процесів є сформованість громадянської освіченості, професійної компетентності, виховання поваги до прав людини, толерантність, вміння знаходити компроміс. Звертаючись до нашого дослідження, більш детально зупинимось на одному з поданих критеріїв – професійній компетентності.

Дефініцію професійної компетентності вивчали такі вчені, як М. Шишов, В. Кальней, С. Бондар, А. Хуторський, В. Болотов, В. Серіков, І. Зимня та ін.

Метою статті є розкриття поняття технологічної компетентності викладача і обґрунтування її значення для ефективного застосування інноваційних педагогічних технологій у професійній діяльності.

Перш за все, ми вважаємо за доцільне визначитися з тлумаченням категорії «компетентність» у філософському контексті вирішення педагогічної проблеми.

Так, у роботах російських дослідників (В. Болотов, А. Хуторський, В. Серіков, І. Зимня та ін.) змістовий аспект поняття

компетентності включає такі складові: мотиваційну (готовність до прояву компетентності), когнітивну (володіння знаннями), діяльну (сформованість способів діяльності, технологічної грамотності), аксіологічну (освоєння цінностей, ціннісне ставлення до професійної діяльності й особистого зростання)[1, с. 27].

У наявних визначеннях підкреслюються такі сутнісні характеристики компетентності:

- ефективне використання здібностей, що дозволяє плідно здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами робочого місця;
- володіння знаннями, уміннями та здібностями, необхідними для роботи за фахом при одночасній автономності та гнучкості у вирішенні професійних проблем; розвинена співпраця з колегами та професійним міжособистісним середовищем;
- інтегроване поєднання знань, здібностей і установок, оптимальних для виконання трудової діяльності в сучасному виробничому середовищі;
- здатність робити що-небудь добре, ефективно в широкому форматі контекстів із високим ступенем саморегулювання, саморефлексії, самооцінки; швидко та гнучко реагувати на динаміку обставин і середовища.

В контексті нашого дослідження ми будемо розуміти компетентність як інтегральну якість особистості, що характеризується готовністю розв'язувати проблеми, що виникають в процесі життя і професійної діяльності, з використанням знань, досвіду, індивідуальних можливостей.

В освітньому процесі викладачі повинні володіти рядом професійних компетенцій, що визначають їх успіхи у педагогічній діяльності. Найбільш загальна класифікація містить в собі три великих класи [2, с. 55]:

- 1) предметні (спеціальні) компетенції, що є основою для реалізації професійних задач;
- 2) надпрофесійні (іноді їх називають базовими) компетенції, необхідні для того, щоб ефективно працювати в освітньому середовищі;
- 3) ключові компетенції, котрі визначають успішну соціалізацію кожної особистості.

До надпрофесійних компетенцій викладача ми віднесемо технологічну компетенцію, тобто сукупність знань про технології навчання, уміння і навички їх застосовувати, необхідні для здійснення якісної продуктивної навчальної діяльності. Тому, технологічну компетентність викладача будемо розглядати як проявлені ним на практиці прагнення і здатності (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, уміння, досвід у використанні різноманітних технологій навчання) для успішної творчої діяльності в професійній сфері, усвідомлення значущості особистої відповідальності за результати цієї діяльності, необхідність її постійного удосконалення.

Більшість дослідників до сутнісних характеристик технологічної компетентності відносять :

- поглиблене знання різних технологій навчання;
- постійне поновлення знань з даної проблеми для успішного розв'язання професійних задач;
- представленість змістовного та процесуального компонентів.

В понятті технологічної компетентності виокремлюють такі якості:

- інтегративний та творчий характер;
- висока ефективність результату;
- практикоорієнтовна спрямованість освіти;
- співвідношення критерію з ціннісно-змістовими характеристиками особистості;
- формування мотивації самовдосконалення;
- академічна мобільність.

Характеризуючи ознаки технологічної компетентності, слід пам'ятати, що вона не є сумою знань, умінь та навичок використання різноманітних технологій навчання, так як включає в себе ще й мотиваційну, соціальну та поведінкову складові. Вона характеризує інтегровані якості викладача, тобто є одним із аспектів його успішної професійної діяльності.

Аналізуючи поняття «технологічна компетентність», розкриємо її функції в навчальному процесі.

Технологічна компетентність виступає умовою розвитку та набуття зрілої форми думок, мотивів, цінностей, спрямованості викладача на інноваційну педагогічну діяльність, який прагне самоствердитися у власній діяльності, реалізувати творчий потенціал, проявити свої здібності, набути авторитету у своїх колег і самого себе. Це вказує про *мотиваційно-спонукальну функцію* технологічної компетентності.

Технологічна компетентність характеризує пізнавальну та інтелектуальну діяльність викладача. Це виявляється в інтересі і засвоєнні особою накопичених освітнім простором знань про інноваційні технології навчання, розширенні особистістю освіченості, кругозору, ерудиції, націлених на перспективний розвиток освітньої діяльності. У цьому можна вбачати прояв *гностичної функції* технологічної компетентності.

Відбиття отриманих знань в практичній діяльності у вигляді умінь і навичок викладача у використанні нових технологій навчання визначає *діяльнісну функцію* технологічної компетентності.

Технологічна компетентність виявляється також у здатності людини до вольових напружень, мобілізації своїх сил у подоланні труднощів у процесі професійної діяльності, наполегливості,

витривалості, стриманості, що свідчить про *емоційно-вольову функцію* технологічної компетентності в структурі особистості.

Зазначені вище функції забезпечують свідому, вмотивовану поведінку і самореалізацію особистості, підтримують емоційний фон, силу, спрямованість, розвивають уміння розв'язувати проблеми професійного характеру.

Комунікабельність, відкритість до спілкування і збагачення у процесі міжособистісної взаємодії є результатом прояву *комунікативної функції* технологічної компетентності.

Виходячи з вищесказаного, ми можемо зробити висновок, що застосування інноваційних технологій навчання повинно спиратися на технологічну компетентність викладача, яка уявляє собою процес поглибленого ознайомлення працівників освіти з науковими основами різноманітних інноваційних технологій, розвиток спеціальних практичних навичок і вмінь використовувати дані технології, формування певних психологічних і моральних якостей, необхідних для роботи в інноваційному освітньому середовищі.

Література

1. **Головань М.** Компетенція і компетентність : досвід теорії, теорія досвіду / Микола Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23–30.
2. **Шалашова М. М.** Комплексная оценка компетентности будущих педагогов / М. М. Шалашова // Педагогика. – 2008. – № 7. – С. 54–59.

Анотація

В статті розкрито поняття професійної компетентності викладача, яка є інтегральною якістю особистості і складається з низки компетентностей, однією з яких є технологічна компетентність. Дано психолого-педагогічну характеристику технологічної компетентності викладача та розкрито її значення для ефективного використання інноваційних технологій навчання.

Ключові слова: професійна компетентність, компетенція, технологічна компетентність.

Аннотация

В статье раскрыто понятие профессиональной компетентности преподавателя, которая является интегральным качеством личности и состоит из ряда компетентностей, одной из которых есть технологическая компетентность. Дана психолого-педагогическая характеристика технологической компетентности раскрыто ее значение для эффективного внедрения инновационных технологий обучения .

Ключевые слова: профессиональная компетентность, компетенция, технологическая компетентность.

Annotation

In the article the concept of professional competence of teacher is exposed, which is integral quality of personality and consists of row of

competences, one of which is a technological competence. The essence characteristics and functions of technological competence are indicated in an educational process.

Keywords: professional competence, competence, technological competence.